

Формування мовної особистості майбутнього філолога:

ключові аспекти та виклики

Білюк І. Л.

кандидат філологічних наук,

завідувач кафедри англійської мови та прикладної лінгвістики

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Філологія, як галузь гуманітарного знання, особливо у контексті перекладу, вимагає від своїх майбутніх фахівців не лише глибокого розуміння мови і літератури, але й формування мовної особистості. Формування мовної особистості майбутнього філолога є складним процесом, який вимагає поєднання різних аспектів навчання, систематичного розвитку мовних навичок, включаючи вивчення граматики, лексики, фонетики та стилістики мови, яка опановується. Глибоке знання мови, літератури та культурологічних аспектів, розвиток комунікативних навичок та постійне самовдосконалення є важливими факторами у формуванні мовної особистості філолога-перекладача.

Українські науковці (Ф. Бацевич, М. Іваницька, Л. Мацько, Л. Паламар, О. Потапенко, О. Семенов) розглядають поняття «мовна особистість» з позицій лінгвістики та лінгводидактики. Проте міждисциплінарність цього поняття зумовлює неоднозначність підходів до визначення його змістової наповненості. Л. Мацько аналізує мовну особистість як «лінгвістичну категорію, що складається з таких компонентів як мовна спроможність, мовна свідомість і мовнокомунікативна (дискурсна) діяльність, результатом якої є мовнокомунікативна компетентність» [2]. У своїх дослідженнях науковиця підкреслює, що у мовленні (дискурсі) мовна особистість втілює об'єктивні загальні знання соціуму, а також суб'єктивні знання, які виокремлюють її як індивідуальну мовну особистість серед мовних уподобань її епохи, мовної моди та специфічної мовної поведінки. Мовна особистість завжди існує в

певному мовно-часовому просторі, в якому актуалізуються ідеї, концепти, поняття, значення, смисли, образи та стереотипи мовної поведінки, які виникли і функціонують у конкретний час і у відповідній лінгвокультурній спільноті [2]. Згідно з Л. Мацько процес формування мовної особистості можна охарактеризувати як постійний, неперервний та взаємопов'язаний процес, в якому відіграють головну роль когнітивно-інтелектуальні та креативно-діяльнісні фактори.

Дослідженням поняття мовної особистості перекладача та вплив мовної особистості перекладача на якість перекладу займалась М. Іваницька. Перекладознавець зазначає, що «усі рівні мовної особистості перекладача – вербальний, когнітивний та прагматичний – проявляються у тексті його перекладу як маркери індивідуального стилю та суттєво впливають на адекватність відтворення оригіналу» [1]. Отже, мовна особистість перекладача повинна включати сукупність компетенцій, які допомагають йому ефективно впливати на комунікативні процеси та забезпечувати якісний переклад. Першим і найважливішим аспектом моделювання мовної особистості філолога-перекладача є розвиток мовної компетенції. Це охоплює не тільки знання граматики та лексики, але й здатність використовувати мову у різних комунікативних ситуаціях, враховуючи особливості культури та контексту. Невід'ємною частиною мовної особистості філолога-перекладача також є культурна компетенція, яка включає розуміння та адекватне використання культурних норм, цінностей, традицій та особливостей мовного спілкування. Філолог-перекладач повинен мати знання про культурні контексти різних мов, що допомагає йому ефективно перекладати та передавати інформацію з урахуванням культурних особливостей.

Резюмуючи, формування мовної особистості підпорядковане впливу різних соціальних і ситуативних факторів, які взаємодіють і сприяють розвитку мовних навичок та ідентичності особистості. Моделювання мовної особистості філолога-перекладача є складним та багатограним процесом, який включає розвиток мовних компетенцій, культурної компетентності,

професійних навичок та етичних принципів. Лише поєднання цих ключових аспектів допоможе філологу-перекладачу стати успішним фахівцем з високою якістю перекладу та впливати на комунікативні процеси з великою впевненістю та ефективністю.

Література:

1. Іваницька М. Л. Мовна особистість перекладача як чинник впливу на продукт перекладу (на матеріалі роману Б. Леберта “Крейзі”). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psptkl_2012_21_22 (дата звернення: 25.05.2023).

2. Мацько Л. І. Мовна особистість Тараса Шевченка як чинник формування національної ідентичності. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/3959/1/4.pdf> (дата звернення: 25.05.2023).